

ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՈՃԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԸ
ԱՔԻԳ ԱՎԱԳՅԱՆԻ ԱՐՁԱԿՈՒՄ

Սաթենիկ Եղիազարյան

Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսարան

Բանալի բառեր՝ դարձվածքներ, դարձվածքային սերտաճում, դարձվածքային միասնություն, դարձվածքային կապակցություն, դարձվածքային արտահայտություն, անվանական և հաղորդակցական դարձվածքային արտահայտություններ:

Հոդվածում քննվում են Աքիգ Ավագյանի արձակում տեղ գտած դարձվածքները, որոնք, լինելով վերաիմաստավորված կայուն կապակցություններ, «արտահայտում են այդ ժողովրդի գույտ ազգային, միայն նրան բնորոշ մտածողություն՝ կապված նաև կենցաղի, ազգային սովորույթների և ապրելակերպի հետ»¹: Անժխտելի է, որ յուրաքանչյուր ազգի գրականության մեծագույն արժանիքներից մեկը ազգային դիմագծի, կոլորիտի, գուներանգի վերարտադրությունն է: Իսկ դարձվածքը բոլոր լեզվամիջոցներից ամենից լավ է արտահայտում ժողովրդի ոչ միայն լեզվամտածողության ու հոգեբանության ինքնատիպությունը, այլև կենսափորձը, պատմությունը, սովորույթները, կենցաղն ու աշխարհաճանաչումը²: Վերջիններիս միջոցով է նաև, որ գեղարվեստական խոսքը դառնում է դիպուկ, պատկերավոր և արտահայտիչ:

Նախաբան. Կան գրողներ, որոնց երկերի լեզվում դարձվածքների հաճախակի գործածությունը հասնում է այնպիսի աստիճանի, որ խոսքի ոճավորման այս եղանակը

¹ Եզեկյան Լ. -1986, էջ 35:

² Բադիկյան Խ. -2000, էջ 14:

կարող է դիտվել իբրև տվյալ գրողի խոսքարվեստի բնորոշ հատկանիշներից մեկը: Հմտորեն օգտվելով ազգային լեզվի դարձվածքների հարուստ գանձարանից՝ գրողն իրականացնում է բազմազան ոճական նպատակներ՝ ապահովելով խոսքի հակիրճությունը, հուզականությունը, արտահայտչականությունը, ոճի բազմազանությունը, խոսքի տիպականացումը, վերարտադրելիությունը: Հատկանիշներ, որոնք գեղարվեստական գրականության լեզվի արժանիքներից են, խոսքը ներգործուն, տպավորիչ դարձնող գործոններ:

Ա. Ավագյանի բառապաշարում տարբերում ենք դարձվածքների իմաստային-շարահյուսական հետևյալ տեսակները.

ա) *Դարձվածքային սերտաճում*. այս խմբի մեջ մտնում են այն դարձվածքները, որոնց ընդհանուր իմաստը չի բխում դարձվածքի կազմի մեջ մտնող բաղադրիչ բառերի բառային իմաստներից: Դրանք բառային անբաժանելի կապակցություններ են, որոնց մեջ բառերը լիովին կորցնում են հասարակության կողմից ընդունված իրենց բառային իմաստները և վերաիմաստավորվելով դառնում են դարձվածքի ամբողջական իմաստի բաղադրիչ: Օրինակ՝ *գլուխ քերել³-հաջողել*՝ «Մենք ձեր այդ քարտուղարի գործը գլուխ կքերենք, պարոն» (ՇՀ, 137), *անկողին ընկնել-հիվանդանալ*՝ «Է՛, վատ ժամանակ *անկողին ընկա*, աշխատանքի եռուն օրեր են» (ՆԴ, 175), *տարիք առնել-մեծանալ*՝ «Որդի Բաբեն *տարիք առավ* Բենդում» (Պ, 15, 1963): Դարձվածքների բաղադրիչները, զրկվելով իրենց բուն իմաստից, վերաիմաստավորվում են և միասնաբար նոր իմաստ են արտահայտում: Այս դարձվածքները որոշակի քերականական կարգերի (խոսքի մասերի) պատկանող, բացարձակապես անբաժան, միաձույլ իմաստային միավորներ են: Նրանց բաղադրիչների մեջ կենդանի, գործող շարահյուսական կապի բացակայության պատճառով նախադասության մեջ հանդես են գալիս իբրև մեկ ամբողջական, անբաժանելի անդամ: Դարձվածքի բաղադրիչ հանդիսացող յուրաքանչյուր բառ ոչ միայն չունի հանրորեն գիտակցված և ընդունված իր բառային իմաստը, այլև ընդհանրապես գուրկ է որևէ ինքնուրույն, առանձին բառային իմաստից⁴:

բ) *Դարձվածքային միասնություն*. այս խմբի մեջ մտնում են այն դարձվածքները, որոնք իմաստաբանորեն նույնպես անբաժան են և ամբողջական, բայց, ի տարբերություն նախորդի, սրանց դարձվածքային ընդհանուր իմաստը որոշ չափով պատճառաբանված է դարձվածք կազմող բաղադրիչների առանձին փոխաբերական իմաստներով: Նման դեպքերում դարձվածքի իմաստը բխում է առանձին բաղադրիչների բառային իմաստների միավորումից, որոնք, ունենալով փոխաբերական իմաստ, արտահայտում են ընդհանրացված բովանդակություն: Օրինակ՝ *լեզուն կապ ընկնել*՝ «Աղջիկը անձրևից թրջվել էր, դողում էր, վախից *լեզուն կապ էր ընկել*» (ՀՏ, 114), *խելքը գլխին*՝ «Այդ մեր լեյտենանտ Միխայելովը *խելքը գլխին* տղա էր...» (ՇՀ, 150-151), *երես դարձնել*՝ «Սա պարզապես ուզում է *երես դարձնել* երջանկությունից» (Պ, 112, 1965): Այսպիսի կառույցները, լինելով ժողովրդի պատկերավոր լեզվամտածողության, իրերի

³ Բեդիրյան Պ. - 2011, էջ 311:

⁴ Սուքիասյան Ա. - 1982, էջ 375:

և երևույթների գնահատման սեղմ և կոտ արտահայտիչներ, խոսքին հաղորդում են յուրահատուկ կենդանություն և աշխուժություն:

Դարձվածքային սերտաճումը և դարձվածքային միասնությունը՝ իբրև իմաստային տեսակետից անբաժանելի միավորներ և բառերի համարժեքներ, միավորվում են մեկ խմբի մեջ և լեզվաբանության մեջ կոչվում են *իդիոմներ* կամ *իդիոմատիկ արտահայտություններ*⁵:

գ) *Դարձվածքային կապակցություն*. այս խմբի մեջ մտնում են այն դարձվածքները, որոնց ընդհանուր իմաստը ամբողջովին բխում է դարձվածք կազմող բաղադրիչ բառերի բառային իմաստներից: Այս դեպքում բաղադրիչները հիմնականում պահպանում են իրենց իմաստային ինքնուրույնությունը, այնուամենայնիվ, մնում են կախյալ վիճակում, և բաղադրիչներից մեկը հաճախ հանդես է գալիս փոխաբերական իմաստով: Օրինակ՝ *ականջ դնել*՝ «Խորենենց տան մոտ նրանք կանգ առան, *ականջ դրին*» (Վ, 78), *գլուխ ջարդել*՝ «Լեսինկովը *գլուխ էր ջարդում* որևէ միտք դուրս կորզել այդ սարսափելի լեզվից» (ՇՀ, 192), *գլուխն ազատել*՝ «Զփորձե՛ք ձեր *գլուխն ինձանից ազատել*, վարպե՛տ, ես աներես թղթակցի համառություն ունեմ» (Պ, 6, 1965):

Հարկ է նշել, որ Ա. Ավագյանի երկերում հաճախ են հանդիպում մարմնի մասերի անվանումներից կազմված դարձվածքները, որը միանգամայն բացատրելի և հասկանալի է, որովհետև մարդ արարածը, անհատը իրենով, իր օրգանիզմով, զգայարաններով ու զգայություններով է կապվում աշխարհի հետ, և վերջինս դրանց միջոցով բեկվելով է հասնում նրա իմացությանն ու գիտակցությանը⁶: Նման կայուն բառակապակցությունների արտահայտած փոխաբերական իմաստները խոսքը դարձնում են առավել պատկերավոր և տպավորիչ: Օրինակ՝ *գլուխ հանել*՝ «Սատանան գիտե, ոչ մի բանից չի լինում *գլուխ հանել*» (ՇՀ, 136), *սիրտը բացել*՝ «Այնտեղ նրանք առանձնացան, և մի լավ ծառի տակ Միհրանը *սիրտը բացեց*» (ՎՀ, 101), *պոչ խաղացնել*՝ «Ուզում ես *պոչ խաղացնել* մի լրբի առաջ» (Պ, 26, 1958):

դ) *Դարձվածքային արտահայտություն*. սրանք այն կայուն դարձվածաբանական միավորներն են, որոնք իմաստային տեսակետից ոչ միայն բաժանելի են, այլև կազմված են ազատ իմաստ ունեցող բաղադրիչ բառերից, և դարձվածքի ընդհանուր իմաստն ամբողջապես կախված է և բխում է դարձվածք կազմող բաղադրիչ բառերի բառային իմաստից: Սրանք որոշ չափով մոտենում են դարձվածքային միասնություններին և դարձվածքային սերտաճումներին:

Ա. Ավագյանի արձակում իրենց առանձնահատուկ տեղն ունեն դարձվածաբանական արտահայտության երկու դրսևորումները՝ *անվանական և հաղորդակցական* դարձվածքային արտահայտությունները: Հեղինակը վարպետորեն է գործածում և՛ անվանական, և՛ հաղորդակցական դարձվածքներն իր երկերում:

ա) *Անվանական դարձվածքային արտահայտությունները* բառային արժեք ունեն, բառերի նման լեզվում անվանական դեր են կատարում և տրամաբանորեն համապատասխանում են հասկացությանը: Այսինքն՝ սրանք ստորոգումից զուրկ դարձ-

⁵ Նույն տեղում, էջ 377:

⁶ Բեդիրյան Պ. -1973, էջ 91:

վածքներն են, որոնք անվանողական արժեք ունեն և համարժեք են բառերին: Այս դեպքում դրանք վերախմաստավորված ձևով նշում են անձը, առարկան, երևույթը, սրանց հատկանիշները, որոնք բառերի պատկերավոր և արտահայտչական համարժեք ձևեր են: Օրինակ՝ *ձեռքը նեղ*՝ «-Իմ *ձեռքը նեղ* չէ, -ասաց տղան, -չեմ թողնի, որ պակասություն ունենաս» (ՎՀ, 146), *հին գայլ*՝ «Ինչ խոսք, որ անգլիացիներն Իրանում *հին գայլեր են*, ամբողջ երկիրը գիտեն իրենց գրպանի պես» (ՇՀ, 423):

Ա. Ավագյանի գեղարվեստական խոսքում երբեմն կարելի է հանդիպել դարձվածքների, որոնք հոմանիշային հարաբերության մեջ են գտնվում: Հեղինակը դարձվածքի բաղադրիչներից մեկը փոխարինում է որևէ իմաստով մոտ, հոմանիշ բառով: Օրինակ՝ *երես շուռ տալ*՝ դարձվածքին որպես համարժեք օգտագործում է գրական լեզվում գործածվող *երես դարձնել* դարձվածքը. «Էլի մարդիկ եկան, թե հարկավոր է *երես շուռ տալ*, և՛ կապալառուից, և՛ գյուղապետից, և՛ մոլլայից *երես դարձրինք*, մեզ քարշ տվին արքոր» (Վ, 153): Կամ՝ *կաշվից դուրս գալ* (Պ, 37, 1955) և *մաշկից դուրս գալ* (Հ, 232), *գլխին քարոզ կարդալ* (ՆԴ, 6) և *գլխին խրատներ կարդալ* (ՆԴ, 42): Ինչպես նկատում է Ա. Սուքիասյանը. «Այս կարգի դարձվածքները միջին դիրք են գրավում դարձվածքային տարբերակների և դարձվածքային հոմանիշների միջև, դարձվածքային իմաստների նույնության պատճառով որոշակի համատեքստերում հնարավոր է դրանց ոչ ընդհանուր բաղադրիչների փոխադարձ փոխարինությունը»⁷: Հեղինակի խոսքարվեստում նկատելի են նաև հականիշ դարձվածքներ, որոնք ուժեղացնում են խոսքի արտահայտչականությունը: Օրինակ՝ «Մա՛մ, դու ամեն ինչ կարող ես անել, - մտածեց Մանվելը, - և՛ *բախտդ կապել* նրան, և՛ *բախտդ չկապել*» (Հ, 264): Այս կարգի դարձվածքները հարազատորեն արտացոլում են ժողովրդի ազգային լեզվամտածողությունը, լեզվական ճաշակը, խոսք կառուցելու նախընտրած ձևերն ու եղանակները:

բ) *Հաղորդակցական բնույթի դարձվածքային արտահայտությունները* նախադասություններին համարժեք կապակցություններն են, որոնք տրամաբանորեն համագոր են դատողությանը: Դրանք տարբերվում են անվանական դարձվածքային արտահայտություններից նրանով, որ ստորոգում արտահայտելով՝ նախադասություններ են, տրամաբանորեն՝ դատողություններ: Վերջիններս նաև «այլաբերական-փոխաբերական իմաստ արտահայտող այնպիսի կառույցներ են, որոնք խոնարհված բայով բաղադրիչ են ունենում և հանդես են գալիս նրա հետ իբրև ամբողջական, ամփոփ միավոր»⁸: Օրինակ՝ «-Բա ես ի՞նչ հող տամ իմ գլխին, Առուստա՛մ աղա» (ՎՀ, 86), «-Հարո՛ւթ, մեր արևը խավարեց» (Պ, 121, 1958):

Հայերենում դարձվածքների կազմությանը հիմնականում մասնակցում են նյութական իմաստ արտահատող խոսքի մասերը, մասնավորապես՝ գոյականը, ածականը, բայը: Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ Ա. Ավագյանի արձակում մեծ թիվ են կազմում այն դարձվածքները, որոնց գլխավոր բաղադրիչն արտահայտված է բայով: Դա բացատրվում և պայմանավորվում է, անշուշտ, այն մեծ դերով, որ խաղում է

⁷ Սուքիասյան Ա. -1982, էջ 313:

⁸ Մարգարյան Ալ. -1990, էջ 310:

բայ խոսքի մասը խոսքի կառուցման, բառերի կապակցման գործում և առհասարակ հաղորդակցական գործընթացում:

Բայ գերադաս անդամով դարձվածքները, ըստ բաղադրիչների քանակի, լինում են մի քանի տեսակ:

ա) *Երկբաղադրիչ. գլուխ ցավեցնել*՝ «-Այն ժամանակ ինչո՞ւ ենք զուր տեղը *գլուխ ցավեցնում*, կալանավորներին բաց թողնենք իրենց տները վերադառնան» (ՇՀ, 159), *տանուլ տալ*՝ «-Եթե տպարան խուժեն,-շնչաց Լևոնը,-ապա մենք շատ բան *տանուլ կտանք*» (Վ, 77):

բ) *Եռաբաղադրիչ. մաշկից դուրս գալ*՝ «Հարությունը պատմեց, որ վաճառատուն հիմնադրելու օրից մինչև օրս աշխատել է *մաշկից դուրս գալով*՝ գիշեր-ցերեկ» (ՎՀ, 75), *աշխարհին հրաժեշտ տալ*՝ «-Բայց չէ՞ որ քո այդ ողջ ունեցվածքդ կկորչի, կգնա, երբ այս *աշխարհին հրաժեշտ տաս*» (ՎՀ, 76):

գ) *Քառաբաղադրիչ. բախտավոր աստղի տակ ծնվել*՝ «-Մարդիկ կան, որոնք *բախտավոր աստղի տակ կծնվեն*,-ասաց նա, երբ արդեն սուրճ էինք խմում» (ՎՀ, 74-75), *պղտոր ջրում ձուկ որսալ*՝ «Նման անհիմն հայտարարություններով կարմիր գործակալներն ուզում են *պղտոր ջրում ձուկ որսալ*» (ՇՀ, 419):

Բայով արտահայտված բաղադրիչը հիմնականում գործածվում է գոյականի հետ և ըստ քերականական որոշ հատկանիշների՝ սեռի, խնդրառության համապատասխան կազմում է բազմատեսակ հարաբերություններ արտահայտող դարձվածքներ:

Ա. Ավագյանի բառապաշարում առանձնանում են գոյականի կապակցությամբ հետևյալ դեպքերը.

ա) գոյական+գոյական կառույցով. *խելքը գլխին*՝ «-Այդ մեր լեյտենանտ Միխայելովը *խելքը գլխին* տղա էր» (ՇՀ, 150-151), *առյուծի սիրտ*՝ «Էդ մարդը, ես չեմ ասի գելի՜՝ *առյուծի սիրտ* ուներ» (ՄԱ, 38):

բ) Գոյական+գոյական+բայ կառույցով. *աչքի պոչով նայել*՝ «Ղազարոսի տղան *աչքի պոչով* զգույշ հետ է *նայում* և...» (ՎՀ, 110):

գ) Ածական+ածական+բայ կառույցով. ծանր ու թեթև անել՝ «Տնտղեի՛ր, մի լավ *ծանր ու թեթև անեիր*» (Պ, 45, 1958):

դ) Ածական+գոյական կառույցով. «-Լսի՛ր, դու *բարի պտուղ* չես երևում» (Վ, 173): Ինչպես ցույց են տալիս օրինակները, հեղինակի բառապաշարում մեծ թիվ են կազմում, մասնավորապես, բայական դարձվածքները, որոնք հերոսների խոսքը ոճավորելու, խոսողի վերաբերմունքն ու հույզերն արտահայտելու, կերպարի խոսքին հուզաարտահայտչական երանգավորում հաղորդելու լավագույն միջոցներ են:

Ա. Ավագյանի բառապաշարում ընդգծված արտահայտչականությամբ առանձնանում են *եղանակավորող դարձվածքները*, որոնք իրենց ձևաբանական և շարահյուսական առանձնահատկություններով տարբերվում են անվանական և բայական արժեք ունեցող դարձվածքներից և մեծ մասամբ հաղորդակցական արժեք ունեն: Դրանց ճնշող մասը հարաբերակից է նախադասություններին: Վերջիններս խոսքը ոճավորելու, խոսողի վերաբերմունքն ու զգացմունքներն արտահայտելու, խոսքին հուզաարտահայտ-

չական երանգ հաղորդելու անփոխարինելի միջոցներ են: Օրինակ՝ «Խոսքը մեր մեջ, Շավարժ, անհաշտ մարդ է քո ընկերը, է՛հ, *աստված իր հետ*» (Հ, 225) և այլն:

Ա. Ավագյանի խոսքում կարելի է հանդիպել դարձվածքների, որոնք օգտագործվում են միջարկումներով, այսինքն՝ բառեր և կապակցություններ են ավելանում դարձվածքների մեջ: «Ավելացումը պայմանավորվում է դարձվածքի բովանդակության մասնավորումով՝ այն հաշվով, որ կատարելապես համապատասխանի խոսքային միջավայրին, նպաստի նկարագրության կոնկրետությանը, մտքի առավել դիպուկ արտահայտմանը»⁹: Օրինակ՝ «Գևորգի դեմքը ցավից կուչ եկավ և, չգիտես ինչու, *ականջներն սկսեցին այրվել*» (ՎՀ, 216):

Դարձվածքների բնորոշ հատկանիշներից է նաև խոսքի սեղմությունը, հա-կիր-ճությունը, որոնք հնարավորություն են տալիս դիպուկ ձևով արտահայտելու միտքը և զերծ մնալու ավելորդ նկարագրություններից: Ահա այդպիսի դեր են կատարում հետևյալ ժողովրդական դարձվածքները. «Եթե աշխարհը պաժառ ընկնի, Մերգե՛յ, դու *մատդ մատիդ չես դիպցնի*» (Պ, 35, 1958), «Ըհը,-ասաց Արփիկի մայրը,-*մեր լավությանն ատամներով է հատուցում*» (ԵԷՉԵ, 35) և այլն: Դիպուկ գործածված դարձվածքներն այնքան խոսուն են և տպավորիչ, որ հերոսներին ներկայացնելու համար մանրամասնությունների կարիք այլևս չի զգացվում:

Երբեմն դարձվածք գործածողն իրավիճակի տիպականությունն ընդգծելու նպատակով հավելում է «*ինչպես ասում են*» և նման կարգի այլ արտահայտություններ, որոնք դարձվածաբանության մեջ կոչվում են օժանդակ ցուցիչներ¹⁰: Օրինակ՝ «-Նա, իհարկե, այդպիսին չէ,- այնուհետև շարունակեց Նազելին,-գույները, *ինչպես ասում են*, շատ եք խտացնում» (ՆԴ, 114):

Երբեմն դարձվածքի բաղադրիչ են դառնում կենդանիներին, բնության երևույթներին վերաբերող բառերը: Օրինակ՝ *ուղտի ականջում քնել*՝ «Քո հայրը ծնված օրից քնել է *ուղտի ականջում*» (ՎՀ, 196), *դարմանը քամուն տալ*՝ «Դա, իհարկե, ցնդաբանություն է, հինգերորդ գորայան *դարմանը քամուն է տված*, այստեղ ուրիշ շանսեր կան» (ՇՀ, 101):

Հաճախ հեղինակը լեզվում եղած դարձվածքի բաղադրիչ բառը փոխարինում է համարժեք այլ բառով՝ նոր երանգներ հաղորդելով խոսքին: Օրինակ՝ «Մանվելի համար իր կյանքի ողջ պատմությունն սկսեց մարմնավորվել այն ժամանակ, երբ այլևս կորցնելու ոչինչ չուներ, վերադարձի բոլոր կամուրջները *փլվել էին*, սկսվող բոլոր ճանապարհների առջև պատեր էին բարձրացել» (Հ, 225), «Եթե ես մի օր գրասենյակից բացակայեմ, այնտեղ բաբելոնյան *խլրտում* կսկսվի» (ՇՀ, 19), «Հարուլդը սատանայից *երեք* օր առաջ է ծնվել, նա չի սխալվել» (ՇՀ, 326): Ընդգծված բառերը փոխարինել են՝ *այրվել, խառնաշփոթ, յոթ* տարբերակներին:

Որոշ դարձվածքներում հեղինակը գրական մշակման է ենթարկել նրանցում եղած ժողովրդախոսակցական ձևերը՝ գրական ձևերով փոխարինելով: Այսպես, օրի-

⁹ Մեղրոնյան Ս. - 1984, էջ 35:

¹⁰ Բաղիկյան Խ. - 2000, էջ 23:

նակ, ծուղակ քառը փոխարինվել է *որոգայթով*. «Գեղեցիկ կինը, հոգի՛ս, գեղեցիկ *որոգայթ է*» (ՆԴ, 106):

Եզրահանգում. Ուսումնասիրելով Ա. Ավագյանի արձակույթում տեղ գտած դարձվածքները՝ հանգում են այն եզրակացության, որ դարձվածքների գործածությամբ գրողի խոսքը դարձել է ժողովրդական լեզվամտածողությանը հարազատ, դիպուկ, պատկերավոր և բազմազան, քանի որ դրանք խոսքը ոճավորելու անփոխարինելի միջոցներ են:

ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ И ИХ СТИЛИСТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ В ПРОЗЕ АБИГА АВАГЯНА

Егизарян С. Е.

Ключевые слова: *фразеологизмы, фразеологическое сращение, фразеологическое единство, фразеологическое словосочетание, фразеологическое выражение, именное и коммуникативное фразеологические выражения.*

Исследуя нашедшие в прозе А. Авагяна фразеологизмы, приходим к выводу, что с применением фразеологизмов слово писателя стало родственным народному языковому мышлению, четким, образным и многозначным, поскольку фразеологизмы являются незаменимыми способами стилизации слова.

PHRASEOLOGICAL UNITS AND THEIR STYLSTIC VALUE IN ABIG AVAGYAN'S PROSE

Yeghiazaryan S. E.

Key words: *phraseological units, phraseological fusion, phraseological unity, phraseological collocation (combination), phraseological expression, nominal and communicative phraseological expressions.*

Studying the phraseological units found in A. Avagyan's prose, we conclude that the writer's speech has become close to the national language thinking (awareness): proper, descriptive and diverse; they are indispensable means of speech styling.

Համառոտագրություններ

1. Ա.-Արիգ Ավագյան
2. ԵԷՉԵ-«Եղել է, չի եղել», 1973:
3. Հ-«Հարված», 1978:
4. ՀՏ-«Հարավային տենդ», 2002:
5. ՆԴ-«Նազելի Դալարյան», 1959:
6. ՇՀ-«Շիկացած հող», 1955:

7. Վ-«Վաղը». 1951:
8. ՎՀ-«Վերջին հանգրվան», 1982:
9. Պ-«Պատմվածքներ», 1958:
10. ՄԱ-«Մարդը անապատում», 1988:

Գ ր ա կ ա ն ո լ թ յ ո ն

1. Բաղիկյան Խ.-2000, Դարձվածային ոճաբանություն, Երևան:
2. Բեղիբյան Պ.-1973, Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն, Երևան:
3. Բեղիբյան Պ.-2011, Հայերեն դարձվածքների ընդարձակ բացատրական բառարան, Երևան:
4. Եզեկյան Լ.-1986, Հրանտ Մաթևոսյանի արձակի խոսքարվեստի մի քանի հարցեր, Երևան:
5. Մարգարյան Ալ.-1990, Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան:
6. Մելքոնյան Մ.-1984, Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության, Երևան:
7. Սուքիասյան Ա.-1982, Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան:

Ընդունվել է՝ 13. 07. 2022
Գրախոսվել է՝ 10. 08. 2022
Հանձնվել է տպ.՝ 28. 11. 2022

Տեղեկություններ հեղինակի մասին

Սաթենիկ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ՝ բանասիրական գիտությունների թեկնածու
Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսարանի լեզուների
գիտակրթական կենտրոնի հայոց լեզվի ամբիոնի դոցենտ,
Էլ. հասցե՝ esatenik@mail.ru